

Ant buvusios gaisrinės – Vilkaviškio žydų gyvenimą menančios nuotraukos

Andrius GRYGELAITIS

Puikiai žmonėms pažįstamas Vilkaviškio rajono garbės pilietis žydų istorijos tyrinėtojas Ralfas Selindžeris kartu su bičiuliais įgyvendino seną savo sumanymą – ant buvusio ugniagesių stoties pastato įamžino Vilkaviškio žydų ugniagesių savanorių atminimą.

Neatsiejama istorijos dalis

Vilkaviškietiai ir miesto svečiai jau dabar gali apžiūrėti stacionarią nuotraukų parodą, esančią Vytauto gatvėje, ant buvusio gaisrinės pastato sienų. Šiuo metu jame įsikūrusi parduotuvė „Viskas jūsų namams“. 15 nuotraukų atspindi Vilkaviškio žydų savanorių ugniagesių ir šios tautos bendruomenės gyvenimo akimirkas iki pat 1941 metų.

Idėja įprasminėti Vilkaviškio žydų atminimą kilo šios tautos istorijos tyrinėtoji R. Selindžerui. Nuotraukas su kadaise mūsų mieste gyvenusiais žydais vyras rado savo tėvynėje – Tel Avivo žydų tautos muziejuje „Beit Hatfutso“. Nuolat Vilkaviškyje besisvečiuojantis Ralfas akimirksniu suprato, kad būtina radiniu pasidalyti ir su mūsų krašto gyventojais.

„Nuotraukose vaizduojami žydų tautos žmonės, kurie kadaise gyveno Vilkaviškyje, bet laikui bėgant buvo pamiršti. Kai šio tūkstantmečio pradžioje pradėjau tyrinėti Vilkaviškio žydų istoriją, po truputį ėmiau kaupti duomenų bazę apie dabar visame pasaulyje gyvenančius iš šio krašto kilusių

Parodos iniciatorius Ralfas Selindžeris (dešinėje) su bičiuliais Maiklu Leizerovičiumi bei Irma Mauriene apžiūroja jau pakabintas senąsias nuotraukas. Autoriaus nuotr.

žydų palikuonis. Juk Vilkaviškio istorija yra ir jų istorija! Pastebėjau, kad šiandien lietuviai labai mažai žino apie praeitį, susijusią su žydais. Pavyzdžiui, kadaise mažiausiai 60 proc. Vilkaviškio gyventojų sudarė žydai. Dabartinė žmonių karta apie tai beveik nieko nežino, nors tai – mūsų visų istorijos dalis. Norisi tai pakeisti. Mums visiems svarbu žinoti savo praeitį“, – teigė R. Selindžeris.

Jis taip pat pabrėžė, kad ši paroda

– vienas iš būdų nutiesti savotišką tiltą tarp Tel Avivo žydų tautos muziejaus ir Vilkaviškio kultūros centro, tarp šių miestų bei, apskritai, tarp Lietuvos ir Izraelio. Anot Ralfo, nemažai žydų vis dar galvoja, kad dėl skaudžios praeities Lietuva jiems nėra draugiška valstybė. Būtent dėl to jis stengiasi paneigti šiuos stereotipus.

Vyrui antrino ir neseniai su juo Vilkaviškyje viešėjęs bičiulis Rytų Prūsijos žydų istorijos tyrinėtojas iš Varšuvos Maik-

las Leizerovičius.

„Tūkstančius metų žydai puikiai sugyveno kartu su lietuviais ar lenkais. Dabar, deja, atsimenamas tik holokausto laikotarpis, o visa, kas buvo gražu, – pamirštama. Tai nėra teisinga. Juk mūsų tautos visada buvo kartu. Be žydų Lietuva tikrai būtų kitokia. Žydai be Lietuvos – taip pat“, – pabrėžė M. Leizerovičius.

Pavyko išsiaiškinti

Apie savo radinį Tel Avivo muziejuje ir norą įprasminėti mūsų krašto žydų atminimą R. Selindžeris pirmiausiai pranešė vilkaviškietei Irmai Maurienei. Moteris nedelsdama ėmė suklikti galvą, kaip tai padaryti. Buvo nuspręsta išdidinti nuotraukas ir pakabinti jas ant buvusio ugniagesių stoties pastato sienų. Tiesa, prireikė nemažai laiko, kol pavyko išsiaiškinti tikslią minėto statinio vietą.

„Kartu su istorijos mylėtoju vilkaviškietiu Audriumi Balanda nuo pat pradžių galvojome, kad senoji gaisrinė yra būtent šis pastatas, ant kurio dabar ir sukabintos senosios nuotraukos. Vis dėlto atsirado žmonių, teigusių, kad iš tikrųjų gaisrinė buvo įsikūrusi gretimame pastate. Tą tvirtino ir kai kurie rasti dokumentai. Dar viena teorija teigė, kad senasis ugniagesių pastatas apskritai nėra išlikęs. Mums nesinorėjo nuotraukų kabinti bet kur. Siekėme, kad tai būtų kuo labiau autentiška vieta. Galiausiai Audriui archyvuose pavyko rasti iš bažnyčios bokšto darytą nuotrauką, kurioje matėsi visa Vytauto gatvė, o joje – šis pastatas su aukštu bokšteliu ir varpu. Tuomet jau nebeliko abejonių, kad tai – gaisrininkų varpinė“, – tiksliai senosios gaisrinės vietos paieškas prisiminė I. Maurienė.

➤ Nukelta į 10 p.

Bartninkuose vėl žavės muzikos, šviesų ir istorijų dermės

Neseniai Pajevonio bažnyčioje nuskambėjus pirmajam koncertui, jau liepos 15–16 d. projektas b'ART sugrįš su trimis įspūdingais renginiais. Tradicine tapusi vieta – Bartninkų bažnyčios griuvėsiai po kelerių metų pertraukos vienam iš koncertų atvers savo erdvę.

Nors senosios Bartninkų bažnyčios griuvėsiai savaime atima žadą, juos gyvybei, emocijai, vizualinei harmonijai prikels šviesų dailininkas Valdas Latonas. Geriausių garso kokybę ir tobulą skambesį užtikrins garsintojai Kastytis Narmontas ir mūsų kraštiečių Dovidė Bindokaitė. Ši puiki komanda jau ne pirmi metai muziką ir atmosferą b'ART pakylėja į aukštesnį lygį, sukurdamas nepakartojamą reginį. Tačiau visi renginiai yra išskirtinai įdomūs, ir žiūrovui gali pasiūlyti plačią potyrių paletę, todėl verta su kiekvienu iš jų susipažinti atskirai.

Renginių ciklas prasidės liepos 15 d., 21.30 val., Bartninkų Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčios griuvėsių erdvėje kartu su „Late junctions“ netikėtomis muzikinėmis jungtimis.

„Late junctions“ programa yra netikėtas barokinių arijų, folkloro ir elektroninės muzikos skambesiu derinys. Šis neįprastas Anos Ablamonovos ir Martos Finkelštein sukurtas konceptas organiškai ištransliuojamas kanklių, minimalizmo bei postmo-

Renginiai senosios Bartninkų bažnyčios griuvėsių erdvėje visuomet tampa ypatinga patirtimi. Dainiaus ČEPLŲS nuotr.

dernizmo kūriniais ir vokalinio ansamblio balsais. Klausytojus maloniai nustebs ansamblyje skambantis Lietuvoje itin retai girdimas kontratenoro balsas. „Late junctions“ – vienintelis b'ART koncertas tarp Bartninkų bažnyčios griuvėsių, todėl paslaptinga, sakrali atmosfera persmelks kiekvieną žiūrovą.

Nuo 23.30 val. kultūros pilna naktis tęsis vykstant nemokamam Mantauto Kru-

kausko ir Francisco Roberto Becerra Bravo elektroninės muzikos pasirodymui.

Naktinė M. Krukausko ir F. R. Becerra Bravo koncertinė programa pulsuos atmosferine ambient stiliumi elektronika. Du muzikos profesionalai, pasitelkdami asimetrinius ritmus bei originalius garso sprendimus, Bartninkų bažnyčios griuvėsių aplinkoje sukurs nepakartojamą gamtos, šviesų, architektūros ir garso vibracijų

sinergiją. Šis renginys nemokamas, todėl kviečiami visi nestandartinės muzikos mėgėjai ir smalsūs klausytojai.

Liepos 16 d., 21.30 val., prasidėsiantis išskirtinis P. Čaikovskio operos „Eugenijus Oneginas“ kamerinės versijos pristatymas, atliekamas solistų ir ansamblio, vainikuos projektą. Šios kamerinės operos versijos idėjos autorius yra Jonas Sakalauskas (baritonas), Eugenijaus Onegino vaidmens atlikėjas. Bartninkų gamta, dramatiška griuvėsių aplinka leis šio personažo istorijai ir operos siužeto linijai atsiskleisti įspūdingame kontekste. Liepos 16-oji neabejotinai bus išskirtinė visai Vilkaviškio rajono publikai, kadangi nedažnai atsiranda galimybė savo krašte išgirsti gyvai atliekamą operą.

Ieškantiems vizualinės estetikos akį pamaloninti galės ne tik apšviesti griuvėsiai, bet ir pasaulinio garso menininkų Oksanos Judakovos bei Arūno Kulikausko fotografijų paroda, kuria bus galima grožėtis abi dienas. Jos kūrinii centrinis žodis – tandemas. Kaip teigia autoriai, nors šis žodis dažnai naudojamas „darnaus žaidėjų dvejeta“ prasme, verta nepamiršti, kad tandemas yra ir dvivietis dviratis. Fotografijų paroda ir atspindi šių menininkų riedėjimą bendru dviračiu: kiekvienas savo greičiu ir su skirtingu žvilgsniu, tačiau ta pačia kryptimi.

Bilietai į b'ART renginius jau prekyboje. Projektą „Šviesos, muzikos ir dailės dermės b'ART“ iš dalies finansuoja Lietuvos kultūros taryba ir Vilkaviškio rajono savivaldybė.

Vita LASKEVIČIŪTĖ

Ant buvusios gaisrinės – Vilkaviškio žydų gyvenimą menančios nuotraukos

Atkelta iš 5 p.

Kadaise šioje gaisrinėje savanoriavo tiek žydai, tiek lietuviai. 1899 m. liepos 24 d. Vilkaviškyje įsikūręs savanorių ugniagesių būrys buvo labai reikalingas. Kadangi tuo metu dauguma namų mieste buvo mediniai, tad gaisrai buvo didžiulė, dažnai viską aplink niokojanti problema.

Daugybė bendraminčių

Nemažai pastangų siekiant, kad žydų tautos istoriją menančios nuotraukos būtų prieinamos visiems, įdėjo ne tik R. Selindžeris, I. Maurienė bei A. Balanda. Prie idėjos įgyvendinimo prisidėjo ir Vilkaviškio kultūros centro dailininkė bei scenografė Ingrida Bunikienė. Būtent ji rūpinosi nuotraukų maketavimu, atrinkimu bei paruošimu parodai.

Verta paminėti, kad R. Selindžeris Tel Avivo muziejuje rado daugiau nei 15 nuotraukų, tačiau viešai publikuoti buvo pasirinkti tik geriausios kokybės bei išskirtinius įspūdžius paliekantys vaizdai.

Prie sumanymo įgyvendinimo įvairiais būdais prisidėjo ir daugiau mūsų rajono žmonių: Kristina Sinkevičienė, Paulius Jablonskis, Donatas Dumčius ir kt. Kabinti nuotraukas ant sau priklausančio pastato leido ir projekto idėją palaikė Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija bei pastate įsikūrusios parduotuvės vadovas Evaldas Dainelis.

Nuotraukas ant įvairioms gamtos sąlygoms atsparios medžiagos perkėlė vilkaviškietis Manto Kasulaičio vadovaujama UAB „Tentukas“.

„Tai – neabejotinai didžiausias mano

Vienoje iš nuotraukų įamžintas 1912 m. Vilkaviškyje, prie buvusios sinagogos, žydų kvartalo centre kilęs gaisras.

projektas Vilkaviškyje. Anksčiau visus sumanymus įgyvendinau vienas arba vos su kelių žmonių pagalba. Šįsyk prie šios idėjos prisidėjo daugybė bendraminčių“, – džiaugėsi R. Selindžeris.

Įdomu tai, kad rengdamas parodą R. Selindžeris gavo kiekvieno fotografijoje pavaizduoto žmogaus artimųjų leidimus nuotraukas demonstruoti viešai. Tikimasi, kad galbūt žinojimas, jog jų giminaičių atvaizdai puikuojasi ant vieno iš Vilkaviškio pastatų sienos, žydų tautybės žmonėms taps paskata aplankyti būtent mūsų miestą.

Minėtos nuotraukos ant buvusio ugniagesių stoties pastato turėtų kaboti ne vienus metus. Jų nuimti ar perkelti į kitą vietą neketinama. Tiesa, svarstoma galimybė padaryti nuotraukų kopijas ir parodą eksponuoti vis kitoje vietoje.

Pats R. Selindžeris teigė turintis ir daugiau planų bei sumanymų, kaip įprasminti Vilkaviškyje gyvenusių žydų atminimą.

Projektą „Laisvės pamokos“ remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas

Paežerių ežere varžėsi žvejai

Tradiciškai, kaip ir kiekvienais metais, minint Tarptautinę žvejų dieną Paežerių ežere įvyko Vilkaviškio rajono spinningavimo iš valtys pirmenybės Seimo nario Algirdo Butkevičiaus taurėms laimėti.

Spiningautojai į ežerą išplaukė ankstyvą rytą. Į varžybas susirinko žūklės mėgėjai ne tik iš Vilkaviškio rajono, bet ir iš Vilniaus, Kauno bei Marijampolės savivaldybių. Iš viso atvyko 25 žvejai, o juos atlydėjo gausios palaikymo komandos.

Šiemet Paežerių ežeras ne visiems buvo dosnus.

Susumavus rezultatus paaiškėjo, kad pirmąją vietą iškovojo daugkartinis šių pirmenybių dalyvis ir nugalėtojas Giedrius Lekeckas iš Kisiniškių kaimo.

Antrąją vietą pelnė Audrius Pečiulis ir Justas Daujotas, o trečiąją – Aurimas Paplauskas su sūnumi Kajumi. Visi jie – vilkaviškietiai. Prizininkai apdovanoti taurėmis bei pirmenybių rėmėjų prizais. Specialus prizas atiteko didžiausią žuvį

Į Paežerių ežere vykusias spinningavimo iš valčių varžybas susirinko kelios dešimtys žūklės mėgėjų.

– ešerį – pagavusiam Ryčiui Urbonavičiui iš Vilniaus.

Tradiciškai visos pirmenybių metu pa-

gautos žuvis jas pasvėrus paleistos atgal į Paežerių ežerą.

„Santakos“ inf.

Redakcijos adresas:
Vilniaus g. 23, 70142 Vilkaviškis

„Santaka“ internete – www.santaka.info

El. p.: redakcija@santaka.info, reklama@santaka.info

REDAKTORĖ Dangyra APANAVIČIENĖ (savivalda, politika) – (8 342) 20 800, 8 699 46 962.

REDAKTORĖS PAVADUOTOJA Eglė KVIESULAITIENĖ (teisėsauga, medicina) – 8 685 67 037.

KORESPONDENTAI:

Eglė MIČIULIENĖ (jaunimo, aplinkosaugos temos) 8 685 69 150.
Toma BIRŠTONĖ (verslas, kultūra) 8 682 60 747.
Andrius GRYGELAITIS (žemės ūkis, švietimas, sportas) 8 681 70 680.
Renata VITKAUSKIENĖ (socialinės temos, religija) 8 685 21 442.

Ramūnas JASULAITIS (skelbimai) (8 342) 20 805, 8 685 17 286.
Lijana DULSKYTĖ (dizainerė-maketuotoja) 8 656 53 432.
Inga JASULAITIENĖ (vadybininke) 8 650 13 988.

SIŪLOME PARAGAUTI

Gaivūs tortai

Šįkart siūlome išmėginti skanius, greitai pagaminamus ir vasara alsuojančius tortus. Gamindami pirmąjį desertą nebijokite improvizuoti – braškes galite pakeisti bet kuriomis sezoninėmis uogomis, o kefyra – jogurtu, kreminiu sūriu.

Tortas su braškėmis

PRODUKTAI

500–700 g braškių ar kitų uogų,
litras kefyro,
800 g „Kursėnų“ vyniotinio,
40 g želatinos,
4 šaukštai cukraus,
50 ml vandens.

GAMINIMAS

Braškes nuplaukite, stambesnes perpjaukite pusiau. Želatiną užpilkite šiltu vandeniu ir palikite išbrinkti. Kefyrą išmaišykite su cukrumi. Vėliau į jį supilkite ištirpintą želatiną.

Vyniotinį supjaustykite maždaug 2 cm storio riekelėmis. Iškllokite juo torto formos dugną, sudėkite braškes (keletą stambesnių uogų pasilikite papuošimui), užpilkite du samčius kefyro ir dėkite į šaldytuvą bent 15 minučių. Kai pirmasis sluoksnis pradės stingti, ant jo išdėliokite vyniotinio riekės ir supilkite likusį kefyra, išdėliokite likusias uogas. Paruoštą tortą dėkite į šaldytuvą keletui valandų, o geriausia palaikykite pernak.

Jogurtinis tortas su rabarbarais

PRODUKTAI

500 g rabarbarų,
120 g graikiško jogurto,
120 g sviesto,
180 g cukraus,
250 g miltų,
2 kiaušiniai,
šaukštelis vanilinio cukraus,
2 šaukšteliai kepimo miltelių.

GAMINIMAS

Dubenyje sumaišykite jogurtą, ištirpintą ir atvėsintą sviestą, suberkite cukrų ir vanilinį cukrų, įmuškite kiaušinius ir viską sumaišykite. Į masę suberkite miltus, sumaišytus su kepimo milteliais, ir viską gerai išmaišykite.

Kepimo indą iškllokite kepimo popieriumi, supilkite tešlą. Ant viršaus sudėkite smulkiai supjaustytus rabarbarus ir švelniai juos paspauskite. Pyragą kepkite iki 170 laipsnių įkaitintoje orkaitėje apie 40–45 minutes. Gero apetito!

Leidėjas – UAB „Santakos laikraštis“

Nacionalinės rajonų ir miestų laikraščių leidėjų asociacijos narys. Laikraštis įsteigtas 1945 m., reorganizuotas 1990 m.; išėina antradieniais ir penktadieniais. Spausdina „Polska Press Sp. z o.o. (RAB)“ spaustuve. Ofsetinė spauda, 4 sp. l. Ind. 67305, SL 083

Tiražas – 4157 egz.

Redakcijos darbo laikas: 8–17 val., pietų pertrauka – 12–13 val. Šeštadieniais ir sekmadieniais nedirbame.

Projektas „Auginu save – auginu pasaulį“ – parama 12 000 Eur.
Projektas „Laisvės pamokos“ – parama 12 000 Eur.